

ԹՎԻՆԻՆԳ ՊԱՅՄԱՆԱԳԻՐ

AM/14/ENP/ST/15

Հայաստանի ազգային վիճակագրական համակարգի ամրապնդում - II փուլ



ԱՌԱՔԵԼՈՒԹՅԱՆ ՁԵԿՈՒՅՑ

Ջրի հաշիվների

վերաբերյալ

Գործողություն 6.5. Ջրի հաշիվների կազմում II

Առաքելությունն իրականացրել են Իստատից

Պրն Ստեֆանո Տերսինյին

Տկն Սիմոնա Ռամբերտին

2017թ. մարտի 27-30

Վերջնական տարբերակ



Հայաստանի Հանրապետության
ազգային վիճակագրական
ծառայություն



Փորձագետների կոնտակտային տվյալներ

Ստեֆանո Տերսինյի

Բստատ

Հասցե Լիեջիի պողոտա, Հոմ 13 00198, Իտալիա

Հեռ. +390646737511

Էլ-փոստ.stefano.tersigni@istat.it

Սիմոնա Ռամբերտի

Բստատ

Հասցե Օջեանո Պաչիֆիկո պողոտա, Հոմ 171 00144, Իտալիա

Հեռ. +390646734322

Էլ-փոստ. ramberti@istat.it

Բովանդակություն

1. Ընդհանուր մեկնաբանություն	4
2. Գնահատում և արդյունքներ	4
3. Եզրակացություններ և առաջարկություններ	6
Հավելված 1. Տեխնիկական առաջադրանք	8
Հավելված 2. Առաքելության ծրագիր	10
Հավելված 3. Հանդիպումներին մասնակցած անձինք	11

Հապավումների ցանկ

ԵՄ	Եվրոպական միություն
ԻՍՏՍ	Իտալիայի վիճակագրության ազգային ինստիտուտ
ՀՀ ԱՎԾ	Հայաստանի Հանրապետության ազգային վիճակագրական ծառայություն
ՆՁՄՀ	ՏՀԶԿ(OECD)/Ներքին ջրերի միացյալ հարցաթերթ
ՁՖՀՀ	Ջրի ֆիզիկական հոսքերի հաշիվներ
ՁԶԱ	Ջրամատակարարման և ջրօգտագործման աղյուսակներ
ԲՏՀՀ-Ջուր	Բնապահպանական-տնտեսական հաշվառման համակարգ ջրի համար
ՋՀ	Ջրի հաշիվներ
ՋՌ	Ջրային ռեսուրսներ
ՋՎ	Ջրի վիճակագրություն

1. Ընդհանուր մեկնաբանություն

Սույն առաքելության հաշվետվությունը պատրաստվել է «Հայաստանի ազգային վիճակագրական համակարգի ամրապնդում - II փուլ» ԹՎԻՆԻՆԳ ծրագրի շրջանակներում: Սա 6-րդ բաղադրիչի 5-րդ գործողությունն էր, որի համար կազմված ծրագիրն իրականացվել է ըստ պլանավորվածի:

Առաքելության նպատակն էր.

- Շարունակել ջրի հաշիվների կազմումը
- Ինչպես ինտեգրել ջրի հաշիվները ազգային հաշիվների մեջ
- Քննարկումներում ընդգրկել համապատասխան շահառուների

ԱԵ փորձագետները ցանկանում են իրենց անկեղծ շնորհակալությունն արտահայտել իրենց հետ հանդիպած բոլոր պաշտոնատար անձանց և անհատներին՝ բարի և արհեստավարժ աջակցության և արժեքավոր տեղեկատվության համար, որն ստացել են Հայաստանում իրենց գտնվելու ընթացքում, և ինչը մեծապես հեշտացրել է նրանց աշխատանքը: Սույն հաշվետվությունում տեղ գտած տեսակետները և դիտարկումները պատկանում են փորձագետներին և կարող են չհամընկնել ԵՄ, ՀՀ ԱՎԾ, Իստատի կամ Դանիայի վիճակագրության տեսակետների հետ:

2. Գնահատում և արդյունքներ

2.1 Ջրի հաշիվների կազմման շարունակություն

Սույն գործողության առաջին նպատակը, որն իրականացվեց, դա ՀՀ ԱՎԾ աշխատակիցների կողմից իտալացիների նախորդ առաքելությունից հետո արված աշխատանքի ներկայացումն էր:

Մասնավորապես, Իստատի կողմից առաջարկված բոլոր հանձնարարությունները կատարվել էին:

ՀՀ ԱՎԾ և ԱԵ փորձագետներն ավելի մանրամասն անդրադարձան աղյուսակների արդիականացված տարբերակներին մասնավորապես.

- JQ-IW (S29Կ OECD/ Ներքին ջրերի միացյալ հարցաթերթ) աղյուսակներին
- Ջրի և դեպի ջուր արտահոսքերի համար ֆիզիկական հոսքերի և ջրամատակարարման աղյուսակներ
- Ջրօգտագործման և ջրամատակարարման հիբրիդային աղյուսակներ
- Տնտեսության մեջ ջրի հոսքի մատրիցա

«Ֆիզիկական հոսքերի օգտագործման աղյուսակ»-ի վերլուծության ընթացքում քննարկումը մասնավորապես առաջ քաշեց անհրաժեշտություն վերլուծելու «քաղաքային անձրևաջրեր» և «ստորերկրյա ջրերի ջրառ» կետերը, ուշադրության կենտրոնում միշտ ունենալով միջազգային գրականությունը և տերմինաբանական բառարանը, մասնավորապես հիմնված SEEA-ջուր ձեռնարկի վրա:

Որոշ կետերի վերաբերյալ ծավալվեց հետաքրքիր և խորը քննարկում, ինչը առաջ բերեց երկրին բնորոշ կողմերի առավել լավ դիտարկման անհրաժեշտությունը:

Այս պատճառով որոշվեց աղյուսակներում ավելացնել մի քանի սյունյակ, որոնք ավելի լավ պատկերացում կտան Հայաստանի իրավիճակի մասին, առավել մանրամասն վերլուծելով NACE գործունեությունները, հատկապես՝ ձկնաբուծությունը և ջրային տնտեսությունը, հանքարդյունաբերությունը և բացահանքերի շահագործումը, վերամշակող արդյունաբերությունը և սննդամթերքը:

2.2 Ինչպես ինտեգրել ջրի հաշիվները ազգային հաշիվների մեջ

Ջրօգտագործման և ջրամատակարարման հիբրիդային աղյուսակները, որոնք թվինինգ ծրագրի վերջնական քայլերից մեկն են, համատեղում են Ազգային հաշիվների համակարգի մատակարարման և օգտագործման ստանդարտ աղյուսակները համապատասխան ֆիզիկական աղյուսակների հետ: Այսպիսով ֆիզիկական և ֆինանսական տվյալներն ունեն նույն կառուցվածքը, դասակարգիչները և հասկացությունները:

Այս աղյուսակների վերլուծության ընթացքում հաստատվեց, որ բոլոր անհրաժեշտ մակրոտնտեսական տեղեկություններն արտադրվելու են ՀՀ ԱՎԾ ազգային հաշիվների բաժնի կողմից՝ որպես բաժնի ստանդարտ գործողությունների մաս:

2.3 Քննարկումներում համապատասխան շահառուների ներգրավում

Աշխատանքային օրերի ընթացքում ՀՀ ԱՎԾ աշխատակիցները քննարկումներին մասնակցելու համար հրավիրեցին գյուղատնտեսության նախարարության ներկայացուցչին: Սա, որպես առաջին արդյունք հնարավոր դարձրեց ստորերկրյա ջրերից ջրառի խորը վերլուծությունը, որը ներառում է անձրևաջրերով սնուցվող գյուղատնտեսության մեջ ջրօգտագործումը, որը հաշվարկվում է որպես գյուղատնտեսական դաշտերի վրա տեղումների ծավալ: Ջրի ավելցուկը, այսինքն այն մասը, որը չի օգտագործվում բույսի կողմից, հաշվառվում է որպես անձրևաջրերով սնուցվող գյուղատնտեսությունից շրջակա միջավայր վերադարձվող հոսք: Այսպիսի տեղեկատվությունը կարևոր է շրջակա միջավայրից կտարվո ջրառը գնահատելիս (ֆիզիկական հոսքերի մատակարարման և օգտագործման աղյուսակներ):

2.4 Ջրի հաշիվների տարածման մասին

Հանդիպումների ընթացքում քննարկված թեմաներից մեկը սույն տեղեկատվության տարածման եղանակն էր, որը պետք է արդյունավետ ավելացված արժեք հանդիսանա տարածքի վերաբերյալ տեղեկատվությունն ընթերցելու հարցում:

Ջրի ֆիզիկական և ֆինանսական ասպեկտների ամբողջացված վերալուծությունը, փաստորեն, Հայաստանի պաշտոնական վիճակագրության համար կարևոր ինովացիա է: Բացի ստանդարտ աղյուսակներ արտադրելուց, որոնք պետք է լրացվեն տեղական իրավիճակներն արտացոլող մի քանի լրացուցիչ սյունյակներով, ինչպես արդեն նշվել է, և ցուցանիշներ ստանալուց, որոնք սինթետիկ կարևոր պահ են հանդիսանում, անհրաժեշտ է հաղորդակցության ուղի: Սա տեսանելի կդարձնի սույն կարևոր նպատակը՝ հաշվի առնելով տեղեկատվական կարիքների տարբեր շերտերը, որոնք պետք է բավարարել: (հետազոտություն, քաղաքականություն, վիճակագրություն, ստանդարտ սպառողներ, մարդիկ, ուսանողներ):

Տվյալների տարածումը հետևաբար պետք է կառուցվի այնպես, որպեսզի բավարարվեն սույն կարիքները:

Որպես առաջին արդյունք քննարկվեց մեկ խմբագրական նախագիծ էլեկտրոնային կամ թղթային ձևաչափով, որը պետք է պարունակի հետևյալ գլուխները. Ներածություն,

տերմինաբանական բառարան, տեքստեր և աղյուսակներ, քարտեզներ, գրաֆիկներ և եզրակացություններ: Հիմնական աղյուսակները և քարտեզները կներառվեն համապատասխան գլխում, բայց մյուս օժանդակ աղյուսակները՝ հավելվածներում, որոնք պարունակելու են ցանկացած այլ տեղեկատվություն, որի վերաբերյալ հատուկ մեկնաբանություններ չկան նախորդ բաժիններում, որը սակայն օգնում է լրացնել երևույթների ընթերցումը: Առաջարկվել է դիմամիկ շարքերում, հնարավորության դեպքում կատարել միջազգային համադրումներ և վերլուծություններ:

3. Եզրակացություններ և առաջարկություններ

Եզրակացություններ

- ՀՀ ԱՎԾ-ն լավ աշխատանք է կատարել՝ համաձայն Իստատի կողմից Երևանում իրականացրած նախորդ առաքելությունից հետո ներկայացված առաջարկությունների և ճանապարհային քարտեզի:
- Այս օրերին արված Ջրի վիճակագրության (ՋՎ) և Ջրի հաշիվների (ՋՀ) աղյուսակների վերլուծությունը պարզություն մտցրեց որոշ արդեն իսկ լրացված թվային ցուցանիշների մեջ, միջազգային վիճակագրական ստանդարտների առնչությամբ (ՄԱԿ, Եվրոստատ):
- Որոշ կոնկրետ հարցեր ամրապնդվեցին՝ որոշելու համար հայկական տվյալների բազայում հավաքագրված տեղեկատվություն օգտագործման լավագույն եղանակը ջրի վիճակագրության և ջրի հաշիվների աղյուսակների համար: Մասնավորապես, մենք կենտրոնացանք Հայաստանի գյուղատնտեսությունում ջրօգտագործման հարցերի վրա:
- Մենք օգտավետ քննարկում ունեցանք ցուցանիշների հաշվարկի վերաբերյալ սկսած ջրի վիճակագրությունից և ջրի հաշիվների աղյուսակներից:
- Քննարկումները առաջ բերեցին երկրին բնորոշ երևույթներին անդրադարձ կատարելու նպատակահարմարությունը:
- Մենք քննարկեցին ջրի վիճակագրության և ջրի հաշիվների վերաբերյալ արտադրանքի տարածումը:
- Ինչպես միշտ թիմային աշխատանքը ևս մեկ անգամ շատ արդյունավետ էր համաձայն թվինինգ ծրագրի նպատակների, և ընդգրկում էր փորձի փոխանակում և արդյունքներ:

Առաջարկություններ

- Շարունակել խորությամբ ուսումնասիրել պաշտոնական վիճակագրական ձեռնարկները, մասնավորապես SEEA-ջուրը, որը ջրի ֆիզիկական հոսքերի հաշիվների և ջրօգտագործման և ջրամատակարարման հիֆրիդային աղյուսակների հաջող կազմման հիմնական պայման է հանդիսանում
- Շարունակել ստուգել աղյուսակներում լրացված տվյալները և դրանց փոխկապակցվածությունը պահանջվող տեղեկատվության հետ
- Կասկածների և անորոշությունների դեպքում ՀՀ ԱՎԾ աշխատակիցները պետք է կապ հաստատեն Իստատի փորձագետների հետ, անհրաժեշտ աջակցություն ստանալու և խնդիրները և դրանց լուծումները քննարկելու համար
- Գիտակցել, որ մեթոդաբանությունը և ցուցանիշները ապագայում պետք է կանոնավոր հիմունքներով գնահատվեն ՀՀ ԱՎԾ և հիմնական շահառուների կողմից, որպեսզի սպառողների կարիքները բավարարվեն

Հայաստանի ազգային վիճակագրական համակարգի ամրապնդում - II փուլ

- Հաստատել հիմնական շահառուների հետ կանոնանվոր հանդիպումների համակարգ՝ ապահովելու համար տվյալների աղբյուրների ապագա կայունությունը (և հետագա զարգացումը)

Գործողություններ, որոնք անհրաժեշտ են առաջ շարժվելու համար, ինչպես նաև հաջորդ առաքելությանը պատրաստվելու համար.

Գործողություն	Վերջնաժամկետ	Պատասխանատու անձ
Ներքին ջրերի համատեղ հարցաթերթի, ջրօգտագործման և ջրամատակարարման հիբրիդային աղյուսակների և ջրի փոխանակման մատրիցայի վերջնական իրականացում	2017թ. մայիսի 10	ՀՀ ԱՎԾ
Ջրօգտագործման և ջրամատակարարման հիբրիդային աղյուսակներից ստացված ցուցանիշների հաշվարկ	2017թ. մայիսի 15	ՀՀ ԱՎԾ
Ցուցանիշների արտադրման ընթացքում երևան եկած կրիտիկական կետերի քննարկում Իստատի հետ	2017թ. մայիսի 10	ՀՀ ԱՎԾ
Ի լրումն ստանդարտացված ցուցանիշների, նախատեսել երկրին բնորոշ երևույթներն արտացոլող լրացուցիչ ցուցանիշներ/աղյուսակներ	2017թ. մայիսի 15	ՀՀ ԱՎԾ
Տարածման ենթակա բոլոր փոփոխականներին վերաբերող մեթատվյալների արտադրում	2017թ. մայիսի 15	ՀՀ ԱՎԾ
Վերանայել տվյալների հավաքագրման գործիքները և մեխանիզմները, մասնավորապես ջրի վրա կատարված ծախսերի հաշվարկման համար	2017թ. մայիսի 20	ՀՀ ԱՎԾ
Պատրաստել ծրագրի նախագիծ ՀՀ ԱՎԾ-ում ջրի հաշիվների հրապարակման համար (տեքստ, աղյուսակներ, գրաֆիկներ)	2017թ. մայիսի 20	ՀՀ ԱՎԾ

Հավելված 1. Տեխնիկական առաջադրանք

Տեխնիկական առաջադրանք ԵՄ Թվինինգ ծրագիր AM/14/ENP/ST/15 2017թ. մարտի 27-30
--

Բաղադրիչ 6. Ջրի հաշիվներ

Գործողություն 6.5: Ջրի հաշիվների կազմում II

0. Բաղադրիչի պարտադիր արդյունքները և չափանիշները

Պարտադիր արդյունքները.

- Կազմված ջրի հաշիվներ (2017թ. հուլիս)

Չափանիշներ.

- Ջրի հաշիվների համար տվյալների աղբյուրների (հասանելիության, տեղեկատվական հոսքի) գույքագրման սահմանում (2016թ. ապրիլ)
- Ջրի հաշիվների մշակված մեթոդաբանություն (2017թ. հունվար)
- Իրականացված հանդիպում շահագրգիռ կողմերի հետ (2017թ. հուլիս)
- Կազմված ջրի հաշիվներ (2017թ. հուլիս)
- ՀՀ ԱՎԾ վերապատրաստված անձնակազմ ջրի հաշիվները կազմելու գծով (2017թ. հուլիս)

1. Գործողության նպատակը

- Ջրի հաշիվների կազմում
- Ինչպես ինտեգրել ջրի հաշիվները ազգային հաշիվներում
- Քննարկումներում համապատասխան շահառուների ներգրավում

2. Գործողության սպասվող արդյունքը

- Ջրի հաշիվների կազմման աշխատանքը իրականացված է
- Ջրի հաշիվների ինտեգրումը ազգային հաշիվներում նույնականացված է
- Հաջորդ և վերջին գործողության համար աշխատանքային ծրագրի սահմանում.
 - 6.6 «Ձեռքբերումների հետևում և ապագայի համար առաջարկությունները» նախատեսված է 2017 թ. մայիսի 22-25-ը:

3. Մասնակիցները

ՀՀ ԱՎԾ

Բաղադրիչի ղեկավարներ

- Պրն. Յուրիկ Պողոսյան
- Տկն. Նելլի Բաղդասարյան

Այլ աշխատակիցներ բաժնից

- Տկն Նաիրա Մանդալյան
- Տկն Անի Համբարձումյան
- Տկն Աստղիկ Պողպոմոզովա

Այլ աշխատակիցներ ՀՀ ԱՎԾ-ից

- Մակրոտնտեսական ցուցանիշների և ազգային հաշիվների բաժնից
- Գյուղատնտեսության վիճակագրության բաժնից
- Արդյունաբերության և էներգետիկայի վիճակագրության բաժնից
- Ֆինանսների վիճակագրության բաժնից
- Առևտրի և այլ ծառայությունների վիճակագրության բաժնից
- Շինարարության վիճակագրության բաժնից նույնպես կիրավիրվեն

Գործողությանը մասնակցող այլ շահագրգիռ կողմեր.

Աշխատակիցներ

- ՀՀ բնապահպանության նախարարություն
- ՀՀ էկոնոմիկայի նախարարություն
- ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարություն
- ՀՀ ֆինանսների նախարարություն
- ՀՀ առողջապահության նախարարություն
- ՀՀ տարածքային կառավարման և զարգացման նախարարություն
- Կոմերցիոն կազմակերպություններ
- Միջազգային կազմակերպություն(ՄԱԶԾ, ԱՄՆ ՄԶԳ, ՀԲ և այլն)

նույնպես կիրավիրվեն:

ԱԵ փորձագետներ

Պրն Ստեֆանո Տերսինյի, փորձագետ, Իստատ

Տկն Սիմոնա Ռամբերտի, փորձագետ, Իստատ

Հավելված 2. Առաքելության ծրագիր

Ժամանակ	Վայր	Միջոցառում	Նպատակ/մանրամասներ
Երկուշաբթի (27/3) (սկիզբը ժամը 11:00)	ՀՀ ԱՎԾ	Հանդիպում ՇԵ բաղադրիչի ղեկավարի և ՇԵ փորձագետների հետ	Քննարկել շաբաթվա ծրագիրը Իրավիճակի գնահատում և ՇԵ կողմից նախորդառաքելությունից հետո կատարված աշխատանքի ներկայացում
Երեքշաբթի, առավոտ (28/3)	ՀՀ ԱՎԾ	Հանդիպում ՇԵ բաղադրիչի ղեկավարի և ՇԵ փորձագետների հետ	Ջրի ֆինասական հաշիվների էության և աղյուսակների ներկայացում, այլ երկրների փորձը
Երեքշաբթի, կեսօրից հետո (28/3)	ՀՀ ԱՎԾ	Հանդիպում ՇԵ բաղադրիչի ղեկավարի և ՇԵ փորձագետների հետ	Ջրի ֆինասական հաշիվների ցուցանիշների սահմանում, հաշվառման և հաշվարկման մեթոդաբանական մոտեցումների քննարկում Կարծիք-գնահատում ոլորտի մասով ՀՀ ԱՎԾ տնօրինած տեղեկատվության համադրելիության և համապատասխանության մասին՝ հիմք ընդունելով մեր նախորդ քննարկումները և Ձեզ տրամադրված աղյուսակները:
Չորեքշաբթի, առավոտ (29/3)	ՀՀ ԱՎԾ	Հանդիպում ՇԵ բաղադրիչի ղեկավարի, ՇԵ փորձագետների և ՀՀ բնապահպանու- թյան նախարար. շահառ ուների հետ	Քննարկումները շարունակվում են շահագրգիռ նախարարությունների հետ /մասնավորապես ՀՀ բնապահպանության նախարարության/:
Չորեքշաբթի, կեսօրից հետո (29/3)	ՀՀ ԱՎԾ	Հանդիպում ՇԵ բաղադրիչի ղեկավարի և ՇԵ փորձագետների և ՀՀ բնապահպանու- թյան նախարար. շահառու/ներ/ի հետ	Քննարկումների շարունակություն: Ֆինանսական աղյուսակների վերջնական ձևաչափի ընտրում, լրացման գործիքակազմի և մեխանիզմների սահմանում Առաջարկություններ ֆինանսական ցուցանիշների հավաքագրման գործիքակազմի և մեխանիզմների վերաբերյալ:
Հինգշաբթի, առավոտ (30/3)	ՀՀ ԱՎԾ	Ամփոփիչ հանդիպում ՇԵ ծրագրի ղեկավարի հետ	Եզրակացություններ և որոշումներ, և ՇԵ փորձագետների հաջորդ գործողության համար աշխատանքային ծրագիր

Հավելված 3. Հանդիպումներին մասնակցած անձինք

ՀՀ ԱՎԾ.

Պրն Ստեփան Մնացականյան, ՀՀ ԱՎԾ նախագահ
Տկն Անահիտ Սաֆյան, ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի անդամ
Պրն Յուրիկ Պողոսյան, ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի անդամ
Տկն Նելլի Բաղդասարյան, Սոցիալական ոլորտի և բնապահպանության բաժնի պետ
Տկն Նաիրա Մանդալյան, Սոցիալական ոլորտի և բնապահպանության բաժնի առաջատար
մասնագետ
Անի Համբարձումյան, Սոցիալական ոլորտի և բնապահպանության բաժնի կրտսեր
մասնագետ
Տկն Աստղիկ Պողոսյան, վիճակագիր, Սոցիալական ոլորտի և բնապահպանության
բաժնի
Տկն Նադեժդա Աստվածատուրովա, գլխավոր մասնագետ, մակրոտնտեսական
ցուցանիշների և ազգային հաշիվների բաժնի

Արտաքին շահառուներ.

Պրն Գագիկ Մանուչարյան, Շրջակա միջավայրի պահպանության բաժնի պետ, ՀՀ
բնապահպանության նախարարություն

ԹՄԽ թիմ.

Պրն Պիտեր Բոնստեդ Անան Հանսեն, ԹՎինինգ մշտական խորհրդատու
Տկն Անուշ Պողոսյան, թարգմանիչ